

Uudenkaarlepyyn lohenkalastaja Kaarle Lax

Iissä vuonna 1722 syntynyt Kaarle Iisakinpoika Huovinen päätyy kalastajaksi ja porvariksi Uuteenkaarlepyyhyn. Hän näyttää omaksuneen noin vuonna 1762 Uudenkaarlepyyn maalaiskunnasta kaupunkiin porvariksi muuttaessaan lohenkalastajan ammattiinsa perustuvan korkonimen Lax, joka alkaa esiintyä myös lasten sukunimenä. Kun Kaarlen kumpikin poika kuoli naimattomana ja tyttäret avioituessaan omaksuivat miehensä nimen, oli Lax-nimi käytössä vain kahden sukupolven ajan.

Iin pitäjän Pohjois-Iin kylässä 9.12.1722 syntynyt poikalapsi kastettiin nimellä Carolus. Vanhemmat olivat Isaac Rahkonen ja Anna Hansdotter Wejola¹.

Äiti Anna Hansintytär oli syntyään Pohjois-Iin Veijolan vauraasta talosta. Hän oli leskeytynyt 1716 ensimmäisestä miehestään Matti Juhonpoika Kestilästä. Tästä aviosta Annalla oli kaksi lasta: Henrik (s. 1713) ja Karin (s. 1716). Isak Rahkonen oli nuorimies Sotkamosta, kun hänet vihittiin leski-Annan kanssa Iissä 10.5.1719². Pariskunta muutti Pohjois-Iin Huovisen taloon ja sitä myöten heistä käytetään nimeä Huovinen. Kaarlen lisäksi Isak ja Anna saivat lapset: Isak (s. 18.01.1721), Juho (s. 17.05.1725) ja Daniel (s. 28.05.1731).

Noin 1741 Isakin ja Annan perhe hajosi. Anna matkusti Daniel-poikansa kanssa Turkuun, kaiketi sinne opiskelijaksi menneen vanhimman poikansa Henrik Björnholmin luokse³. Isak Rahkonen palasi kotiseudulle Sotkamoon, jossa hänet haudattiin 1745⁴.

Kaarle Huovinen ja hänen paikkakuntien vaihtonsa näkyvät Iin vuosien 1744-50 rippikirjassa. Etelä-Iin itsellisten joukossa on "Carl Hufvinen", rippimerkinnät 11.1.1744 - 1.1.1747⁵. Kaarlen kohdalle on kirjattu kommentti: "Återkommen if. tienst i Öfr.Kiming .. i Nyk:leby med hustru Britha Sikala." Lisäksi pari riviä alempana omalla rivillään "Enckia Brita Henr.dr Sijcala bor i NyCarleby".

Kaarle oli vihitty Iissä 13.4.1746 Brita Heikintytär Sikalan kanssa, joka oli Iin Olhavan kylän Heikki Sassin leski⁶. Brita oli syntynyt Etelä-Iissä 11.7.1717 nimellä Joensuu⁷.

Iin talvikäräjillä 1756 Kaarle Isakinpoika Huovinen on vastaamassa isänsä perintöä koskeviin kysymyksiin ja tällöinkin käy esiin, että hän asuu nykyään Uudenkaarlepyyn pitäjässä⁸.

Uudenkaarlepyyn rippikirjassa 1748-54 näkyy Uudenkaarlepyyn kirkonkylän Forsbackan talossa fiskaren Carl Isakson⁹. Perheeseen on kirjattu vaimo Brita Henrikintytär ja äiti Anna Hansintytär. Anna Hansintytär haudattiin Uudessakaarlepyyssä helmikuussa 1749¹⁰.

Laxfiskaren Carl Isakson vaimoineen näkyy vuoteen 1761 saakka mainitussa talossa¹¹, mutta ei enää 1762 alkaen.

Hän on rippikirjassa 1762-67 Borgaren Carl Lax, s. 1723, vmo Brita Heikintr. s. 1733 (virheellinen syntymäaika), tytär Maria, joka ensi ripillä 1765¹².

Vuoden 1768 henkikirjassa on Uuteenkaarlepyyhyn kirjattuna fiskaren Carl Lax ja tytär Maria, kumpikin maksaa henkirahan¹³. Vaimo on kuollut samana vuonna, häntä ei ole enää kirjattu.

Rippikirjassa 1771-76 on Carl Lax viiden lapsensa ja vävynsä Henrik Grönlundin kanssa. Syntymäajat ovat tarkat¹⁴. Vuosien 1777-1780 rippikirjassa Kaarlen perheeseen kirjataan vävy Thomas Saarman vaimonsa ja poikansa kanssa¹⁵. Vuosien 1781-1787 rippikirjassa perheeseen kirjataan vävy Thomas Saarman vaimonsa ja lastensa kanssa, Kaarle, sekä vävy Matti Öberg vaimoineen¹⁶.

Kaarlen viimeiseksi jäävässä rippikirjassa, joka on vuosilta 1788-1794¹⁷, perheeseen kirjataan edelleen Kaarlen kaksostytöt Valpuri ja Karin sekä heidän puolisonsa Thomas Saarman ja Matti Öberg. Rippikirjassa Kaarlen kuolinajaksi on mainittu 29.3.1788. Kuolinkirjassa Kaarlen kuolinajaksi on kuitenkin kirjattu 3.4.1788¹⁸. Kuolinkirjaan Kaarle on kirjattu nimellä "Fiskaren Carl Lax" ja hänen mainitaan asuneen kaupungissa ("Staden").

PERHETAULU:

Kaarle Isakinpk. Huovinen (Lax), syntynyt 9.joulukuuta 1722, Ii, Pohjois-Ii, kuollut 3.huhtikuuta 1788, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 65 vuotta vanha).

Puoliso 13.huhtikuuta 1746, Ii, **Brita Heikintr. Joensuu (Sikala)**, syntynyt 11.heinäkuuta 1717, Ii, Etelä-Ii, kuollut 19.elokuuta 1768, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 51 vuotta vanha), *lapset*

- **Maria Kaarlenr. Lax**, syntynyt 31.joulukuuta 1747, Uusikaarlepyy.
Puoliso 7.tammikuuta 1769, Uusikaarlepyy, **Henrik Eliaksenpk. Grönlund**, syntynyt 1732, noin, kuollut 3.kesäkuuta 1783, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 51 vuotta vanha), *lapset*
 - **Henrik Henrikinpk.**, syntynyt 11.marraskuuta 1770, Uusikaarlepyy.
 - **Karl Henrikinpk.**, syntynyt 1.tammikuuta 1774, Uusikaarlepyy.
 - **Isak Henrikinpk.**, syntynyt 7.kesäkuuta 1776, Uusikaarlepyy.
 - **Daniel Henrikinpk.**, syntynyt 3.joulukuuta 1778, Uusikaarlepyy, kuollut 18.lokakuuta 1785, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 6 vuotta vanha).
 - **Maija Brita**, syntynyt 24.maaliskuuta 1781, Uusikaarlepyy, kuollut 12.lokakuuta 1786, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 5 vuotta vanha).
- **Anna Kaarlenr. Lax**, syntynyt 16.toukokuuta 1750, Uusikaarlepyy.
Puoliso 24.syyskuuta 1780, Uusikaarlepyy, **Lars Elvius**, *lapset*
 - **Anna Brita Larsintr.**, syntynyt 6.marraskuuta 1783, Kristiinankaupunki.
 - **Kristiina Larsintr.**, syntynyt 16. lokakuuta 1785, Kokkola.
- **Kaarle Kaarlenpk. Lax**, syntynyt 22.syyskuuta 1751, Uusikaarlepyy, kuollut 1775, ulkomailla (ikä kuollessa 24 vuotta vanha).
- **Valpuri Kaarlenr. Lax**, syntynyt 12.marraskuuta 1756, Uusikaarlepyy, kuollut 8.joulukuuta 1796, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 40 vuotta vanha).
Puoliso 27.maaliskuuta 1780, Uusikaarlepyy, **Thomas Saarman**, syntynyt 1755, *lapset*
 - **Johan**, syntynyt 21.kesäkuuta 1780, Uusikaarlepyy.
 - **Karl**, syntynyt 13.joulukuuta 1781, Uusikaarlepyy.
 - **Henrik**, syntynyt 29.heinäkuuta 1786, Uusikaarlepyy.
 - **Stina Brita**, syntynyt 19.marraskuuta 1789, Uusikaarlepyy.
 - **Thomas**, syntynyt 10.marraskuuta 1791, Uusikaarlepyy.
- **Karin Kaarlenr. Lax**, syntynyt 12.marraskuuta 1756, Uusikaarlepyy, kuollut 2.elokuuta 1807, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 50 vuotta vanha).
Puoliso **Matti Öberg**.
- **Isak Kaarlenpk. Lax**, syntynyt 22.maaliskuuta 1760, Uusikaarlepyy, kuollut 13.tammikuuta 1765, Uusikaarlepyy (ikä kuollessa 4 vuotta vanha).

17.3.2021 Työryhmä Jouni Kaleva, Kimmo Kemppainen, Sari Peltonen

1 Iin seurakunnan syntyneiden luettelot 1717-1777, s.17:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7369870>

2 Iin seurakunnan vihittyjen luettelot 1717-1889, s.3:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7365772>

3 Iin seurakunnan rippikirja 1731-1743, Pohjois-Iin, Huovila:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7390353>

4 Sotkamon seurakunnan syntyneiden luettelot 1729-1748 (sisältää hautaukset), s.315:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6165363>

5 Iin seurakunnan rippikirja 1731-1750, f.56:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7390481>

6 Iin seurakunnan vihittyjen luettelot 1717-1889, s.18:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7365780>

7 Iin seurakunnan syntyneiden luettelot 1717-1777, s.1:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7369862>

8 Pohjois-Pohjanmaan tuomiokunnan renovoidut tuomiokirjat, 1756 (KO a:76:80):

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=24348746>

9 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1748-1754:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16597805>

10 Uudenkaarlepyyn seurakunnan haudattujen luettelo 1730-1812, vuosi 1749:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16595869>

11 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1755-1761:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16597937>

12 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1762-1767:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16597161>

13 Uudenkaarlepyyn henkikirja 1768 (9453:639):

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=12220676>

14 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1771-1776:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16586095>

15 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1777-1780:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16586269>

16 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1781-1787:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16585633>

17 Uudenkaarlepyyn seurakunnan rippikirja 1788-1794:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16585391>

18 Uudenkaarlepyyn seurakunnan haudattujen luettelot 1730-1812:

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=16596077>